

Spørreliste nr. 176

UTVEKSLING AV TJENESTER i sosiale nettverk, lag og foreninger

Kjære medarbeider!

I denne listen vil vi vite noe om utveksling av ulike former for arbeid og tjenester som foregår mellom venner og bekjente, og i regi av lag og foreninger. Hovedhensikten med listen er å finne ut hvordan slike tjenester kommer i stand og hvordan de gjengjeldes. For å kunne gjøre det, må vi vite noe om det sosiale nettverk tjenestene inngår i.

Med sosialt nettverk menes vanligvis alle de personer du har noenlunde fast kontakt med og kan støtte deg til ved behov. I tillegg til familie og slekt fungerer ofte nabolag og arbeidskolleger på en slik måte.

De fleste har også en videre omgangskrets av venner og bekjente, fra oppvekst, skolegang og utdanning eller tidligere arbeidsplasser. Som foreldre gjør folk bekjentskap med andre foreldre, via barnehage, skole og barnas fritidsaktiviteter. Slike bekjentskaper kan gi grunnlag for vennskap og privat omgang.

Endelig er egne fritidsaktiviteter og engasjement i lag og foreninger grunnlag for bekjentskap med mennesker som kan bli del av ens private omgangskrets.

I lag og foreninger legges det gjerne ned en omfattende arbeidsinnsats for felles oppgaver, som bygging og vedlikehold av møte- og forsamlingslokaler. Mange lag og foreninger skaffer seg inntekter ved at medlemmene utfører ulike former for betalte arbeidsoppgaver. Vi er interessert i å få vite noe om omfanget av slik arbeidsinnsats.

For å vurdere nabolagets betydning er det en fordel å vite noe om bomiljø, så vi ber om at du gir opplysninger om det.

Selv om vi først og fremst er interessert i det selvpoplevde, tar vi også gjerne imot mer generelle opplysninger fra det miljøet du kjenner.

Fortellinger med konkrete eksempler er vi som vanlig svært interessert i.

Vi er takknemlige for alle svar, selv om de ikke berører alt det vi spør om. Det er helt i orden om noen foretrekker å svare anonymt.

Fordi listen har den doble målsetting å skulle se utveksling av tjenester i sammenheng med sosialt nettverk, er det viktig at du leser hele listen før du begynner å svare.

På forhånd takk for hjelpen!

Bomiljø

Hvilke av følgende typer bomiljø passer for deg?

- A Bygård eller blokkbebyggelse
- B Tett villa- eller rekkehusbebyggelse i by/tettsted
- C Tett villa- eller rekkehusbebyggelse i byggefelt på landet
- D Mer spredt bosetning på landet
- E Bomiljøet er eldre enn 20 år
- F Bomiljøet er nyere enn 20 år

Sosialt nettverk

Hvilke familiemedlemmer omgås du noenlunde regelmessig (f.eks. foreldre, søsken, utflytete barn)? Hvor langt unna bor de? Hvor ofte møtes dere, f.eks. i løpet av et år?

Har du andre slektninger som du har god kontakt med? Hvor langt borte bor de?

Hvor mange husstander hører med til dem du regner som dine naboer? Utgjør disse det du vil omtale som ditt "nabolag", eller regner du det noe videre? Hvor stor er den geografiske utstrekningen av dette nabolaget?

Kjenner du uttrykk som brukes om godt eller dårlig naboskap?

Har du opprettholdt kontakt med mange venner fra barndom og oppvekst og senere skolegang? Hvor ofte ser du dem? Hvor langt unna bor de?

Har du utenom arbeidssituasjon omgang med tidligere eller nåværende arbeidskolleger? Hvor ofte møtes dere?

Har du i egenskap av far eller mor begynt å ha privat omgang med andre voksne du er blitt kjent med via barnas felles barnehage, skole eller fritidsaktiviteter? Hvor ofte møtes dere privat?

Har du gjennom egne hobby- og fritidsaktiviteter og lags- eller foreningsarbeid stiftet bekjentskap med mennesker som du er begynt å omgås? Hvor ofte møter du dem privat?

Har du andre du vil regne til ditt sosiale nettverk, enten de bor nært eller fjernt? Hvordan er du kommet i kontakt med dem?

Utvexling av tjenester

Er det aktuelt for deg å spørre noen om små tjenester, som f.eks. å tømme postkassen, vanne blomstene eller mate katten hvis du er bortreist? Andre eksempler?

Kjenner du mange du synes du kan spørre om slikt? Hvordan er de plassert i forhold til det nettverket du har beskrevet ovenfor? Hvem vil du gå først til?

Hvis du eller andre i familien er syk, eller hindret av andre grunner, er det da noen du kan spørre om hjelp til f.eks. snømåking, plenklipping, innkjøp av dagligvarer eller ærender til post eller bank? Hvem i ditt sosiale nettverk vil du spørre først?

Hvor mange syns du du kunne spørre dersom du trengte hjelp til et tungt løft, som f.eks. å bære en vaskemaskin? Hvem ville du spørre først?

Vil du selv tilby å utføre slike tjenester for andre hvis du forstår det er behov for det? Hvor langt "ut" i nettverket vil du i tilfelle gjøre det?

Er det noen i din nærmeste omgangskrets du uten videre kan gå til hvis du plutselig mangler dagligvarer som melk, smør eller kaffe? Hvem går du i tilfelle helst til? Spør du om å låne, eller tilbyr du å betale? Hvis du låner, vil du da gå tilbake med tilsvarende uansett hvor lite det er (f.eks. ett egg)? Hvor raskt føler du at eventuelt lån av dette slaget bør gjengjeldes?

Er det noen du låner andre ting av, som f.eks. verktøy, saftkoker, kransekakeringer, høytrykkspyler eller biltilhenger? Hvordan ytes det gjengjeld for slike lån. Er det nok med en takk, yter du lån eller tjeneste tilbake, eller gir du en gave, f.eks. en eske konfekt?

Er det noen som spør deg om tjenester som nevnt ovenfor? Hender det f.eks. at du låner bort ting? I tilfelle til hvem? Finnes det grunner til at du helst ikke vil låne bort på denne måten? Hvordan ordnes det hvis noe lånt blir skadet?

Føler du at det bør være en viss balanse i ytelser og gjenytelser i utveksling av den type tjenester det her er snakk om?

Tror du det du har fortalt om disse tingene er noenlunde likt for andre i ditt område?

Hvis du trenger hjelp til et selskap i ditt eget hjem, vil du da betale noen for det, eller kan du spørre noen i din omgangskrets om å gjøre det som en vennetjeneste?

Hvis det er snakk om barnepass en kveld, er det da vanlig å spørre en ung jente som får betaling, eller kan en spørre slektninger eller naboer? Er det i siste tilfelle snakk om en form for utveksling av tjenester, slik at en selv må passe de andres barn ved en senere anledning? Kan det gjøres gjengjeld på annen måte?

Er det vanlig at foreldre "parkerer" barn hos hverandre ved fravær?

Forekommer det at foreldre "låner" hverandres barn i helger eller deler av ferier for å ha lekekamerater til egne barn?

"Bytte" av tjenester

Forekommer det i ditt miljø utveksling av tjenester, som f.eks. at en som er spesielt flink til å sy eller snekre, gjør det mot å få andre ytelser tilbake? Har du eksempler på dette?

Kan slik utveksling også være knyttet til yrke, slik at f.eks. en elektriker, rørlegger eller bilmekaniker gjør småjobber for naboer og bekjente, mot å få andre tjenester igjen? Eksempler?

Forekommer det at folk går sammen om bestemte typer arbeid begge skal ha gjort, slik at de først gjør arbeidet unna hos den ene og så hos den andre?

Kjenner du til organiserte bytteringer, hvor utveksling av ulike former for arbeid og tjenester er satt i system i større omfang?

Dugnadsarbeid

I dagens samfunn omtales gjerne alle former for felles arbeid som dugnad, enten det skjer til beste for et enkelt hushold eller det gjelder felles oppgaver i et nabolag eller en forening.

I det gamle bygdesamfunnet var dugnaden en fast institusjon, som besto i at folk på et visst antall nabobruk gjensidig var forpliktet til å hjelpe hverandre med arbeidsoppgaver som var for store for det enkelte bruket. Typiske dugnadsarbeid var takteking, og kjøring av stein til grunnmur og tømmer til husbygging. Dugnaden kunne også tre i funksjon hvis noen på grunn av sykdom eller andre uhell ble hengende etter med innhøstingen.

Har du kjennskap til denne formen for nabohjelp fra ditt område?

Ved moderne husbygging er grunnmurararbeid i lettbetong velegnet for egeninnsats. Det samme gjelder taklegging med pappshingel, og også enkelte andre arbeider. Har du kjennskap til at slike eller andre arbeidsoppgaver kan bli utført som dugnad? Hvis det er tilfellet, hvordan rekrutteres arbeidshjelpen i forhold til sosialt nettverk? Er det snakk om familie og slekt, eller også naboer, arbeidskolleger og omgangsvenner? Kan gjenytelsen for slik dugnad bare være hyggelig samvær med god bevertning etter endt arbeid, eller er en moralsk forpliktet til å stille opp på dugnad hos de andre hvis de har behov for det?

Et av de vanligste eksemplene på at folk i dagens samfunn trenger hjelp fra andre, er når de skal bytte bolig. Da deltar gjerne familie og venner i flytting og vasking. Hvilke deler av ens sosiale nettverk er det helst som mobiliseres for slike oppgaver? Hva er aktuelle gjenytelser?

Utenom dugnadsarbeid til beste for en person eller ett hushold, foregår det i dagens samfunn en god del fellesarbeid under betegnelsen dugnad. I et nabolag kan slike arbeider være knyttet til fellesarealer, som lekeplasser eller veier. Kjenner du til slikt arbeid i ditt boområde, eller eventuelt i område hvor du har fritidsbolig? Hvordan er forpliktelsene til å ta del i arbeidet? Er det mulig å kjøpe seg fri for slike forpliktelser? Hvordan blir i tilfelle det betraktet?

I regi av lag og foreninger av forskjellig slag foregår det også mye fellesarbeid, f.eks. i forbindelse med bygging og vedlikehold av forsamlingslokaler, idrettsanlegg, skytebaner og båthavner. Har det vært mye av slike arbeider i ditt område?

Idrettslag og skolekorps tyr ofte til medlemmenes arbeidsinnsats for å skaffe inntekter. Det kan gjelde arbeid i forbindelse med egne loppemarkeder, eller det kan være å utføre betalte jobber som pakke- og flyttarbeid. Kjenner du til eksempler på slike ting fra ditt område?

Enkelte steder blir vedlikehold og rengjøring av skoler og barnehager i dag utført av foreldrene. Har det vært tilfelle i ditt område? Hva syns du om en slik form for frivillig arbeid?

Kjenner du til andre former for fellesarbeid, eller utveksling av andre tjenester enn det som her har vært nevnt?

Syns du det har skjedd spesielle endringer på dette feltet så langt som du kan huske?